

Ringmärkningsverksamheten inom LUVRE-projektet 1963—1969

Harry E. Myhrberg

LUVRE 21.

Som framgår av en uppsats i detta häfte av Vår fågelvärld (Enemar 1969a) ligger LUVRE-projektets tyngdpunkt i bestämningen av fågeltätheten i Ammarnäs-området med hjälp av karteringsmetoden. Bland deltagarna fanns redan från starten helt naturligt några som ringmärker för Ringmärkningscentralen (RC) vid Riksmuseet. De första åren märktes huvudsakligen bonungar, men en del fångades även med slöjnat. Allt eftersom de olika delprojekten tagit fastare form, har ringmärkningen blivit en viktigare del av arbetet. Detta gäller i synnerhet holkprojektet (Hanson, Lennerstedt, Myhrberg & Nyholm 1966) och nätprojektet (Andersson, Fredriksson, Jacobsson & Silverin 1969). I samband med att ringmärkningsvolymen ökat stort under årens lopp har det visat sig mest praktiskt att administrationen av märkningarna inom LUVRE-projektet sköts centralt av en person. Denne står numera för rekvisition av ringar från RC och distribuerar önskat antal till arbetsgruppens medlemmar. Efter säsongens slut sker på liknande sätt en gemensam redovisning till RC samtidigt som en intern sammanställning av årets märkningar och återfynd upprättas. Detta har gett en fastare organisation av denna verksamhet. I denna uppsats lämnas en översikt av de första sju årens ringmärkning och rapporterade återfynd.

Ringmärkningarnas omfattning

Ringmärkningarnas omfattning framgår av tabellerna 1 och 2. Redan första året påbörjades specialstudier av vissa fribyggande arters häckningsresultat och deras aktivitet vid boet, vilket givetvis föranledde ett mer systematiskt boletande för dessa arter. Under årens lopp har listan över mer eller mindre intensivt studerade arter utökats och omfattar nu fjällvråk, stenfalk, tofsvipa, backsvala, rödvingetrast, buskskvätta, blåhake, lövsångare, ängsplärka, sävsparv och lappspärv. Detta återspeglas också i märkningssiffrorna för de enskilda arterna (tabell 2).

Säsongen 1965 startade holkprojektet, dvs studierna av de hålbbyggande arternas häck-

ningsbiologi (Hanson m fl 1966). För närvarande finns ca 500 holkar uppsatta och dessa bebos till övervägande delen av svartvit flugsnappare. Denna art dominerar också märkningarna med 37% av totala antalet märkta (tabell 2). Även andra arter bosätter sig emellertid i holkarna, främst rödstjärt och talgoxe men även någon gång göktyta och vid ett tillfälle stenskvätta.

1968 påbörjades ett speciellt nätprojekt, som syftar till att få ett grepp om den icke häckande eller löst revirbundna delen av småfågelbeståndet (Andersson m fl 1969). Eftersom projektet är baserat på märkning och återfångst av fåglar, så innebar detta en kraftig höjning av de årliga märkningssiffrorna. 1968 blev resultatet 372 märkningar och 1969 1.078.

Säsongen 1963 omfattade karteringsarbetet också några barrskogsytor i Sorsele-trakten (Enemar 1964), varvid en del märkningar gjordes. Dessa är medräknade i tabellerna. Det samma gäller för märkningar gjorda vid senare undersökningar av skogslandets myrområden (Svensson 1965). Inom projektet utförda märkningar i Sorseles omgivning omfattar bl a tofsvipa, grönbena, brushane, lappmes och videsparv (10 ex).

Tabell 1. Årliga antalet märkta fåglar och återfynd i Ammarnäs 1963–69.

Number of birds ringed each year at Ammarnäs and recovered in the years 1963–69.

År Year	Märkta Ringed	Återfynd under året Recovered during the year
1963	297	0
1964	199	0
1965	1.073	2
1966	758	25
1967	434	16
1968	1.589	25
1969	1.804	69*
Summa Total	6.154	137*

* t.o.m. den 15.9.1969. Closed 15.9.1969.

Tabell 2. Antalet märkta fåglar och återfynd i Ammarnäs 1963–69.
Number of birds ringed at Ammarnäs and recovered in the years 1963–69.

Art <i>Species</i>	Märkta <i>Ringed</i>	Återfynd <i>Recovered</i>			
			Blåhake <i>Luscinia svecica</i>	313	2
			Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	1	—
			Sävsångare <i>Acrocephalus</i> <i>schoenobaenus</i>	1	—
Fjällvråk <i>Buteo lagopus</i>	13	—	Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	2	—
Stenfalk <i>Falco columbarius</i>	5	—	Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	11	1
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	30	—	Lövsångare <i>Phylloscopus</i> <i>trochilus</i>	782	15
Fjällpipare <i>Charadrius</i> <i>morinellus</i>	5	—	Grönsångare <i>Phylloscopus</i> <i>sibilatrix</i>	4	—
Enkelbeckasin <i>Gallinago</i> <i>gallinago</i>	2	—	Grå flugsnappare <i>Muscicapa</i> <i>striata</i>	19	—
Grönben <i>Tringa glareola</i>	31	—	Svartvit flugsnappare <i>Ficedula</i> <i>hypoleuca</i>	2.280	85
Skärnäppa <i>Calidris maritima</i>	1	—	Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	42	—
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	7	—	Ängspiplärka <i>Anthus pratensis</i>	302	—
Fjällabb <i>Stercorarius</i> <i>longicaudus</i>	1	—	Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	9	—
Gök <i>Cuculus canorus</i>	9	—	Sädesärta <i>Motacilla alba</i>	27	—
Hökuggla <i>Surnia ulula</i>	2	—	Gulärta <i>Motacilla flava</i>	25	—
Jorduggla <i>Asio flammeus</i>	1	—	Varfågel <i>Lanius excubitor</i>	4	—
Tretåig hackspett <i>Picoides</i> <i>tridactylus</i>	2	1	Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	6	—
Göktyta <i>Jynx torquilla</i>	13	—	Gräsiska <i>Carduelis flamma</i>	240	2
Berglärka <i>Eremophila alpestris</i>	3	—	Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	3	—
Backsvala <i>Riparia riparia</i>	133	2	Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	9	1
Talgoxe <i>Parus major</i>	79	2	Bergfink <i>Fringilla</i> <i>montifringilla</i>	167	—
Lappmes <i>Parus cinctus</i>	8	—	Videsparv <i>Emberiza rustica</i>	15	—
Talltita <i>Parus montanus</i>	8	1	Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	342	8
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	114	3	Lappsparv <i>Calcarius</i> <i>lapponicus</i>	91	—
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	117	1			
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	570	12			
Koltrast <i>Turdus merula</i>	1	—			
Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>	35	—	Summa: 49 arter		
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	124	1	Total: 49 species	6.154	137*
Rödstjärt <i>Phoenicurus</i> <i>phoenicurus</i>	145	—			

* t.o.m. 15.9.1969. Closed 15.9.1969.

Återfynd

Märkningar och återfynd är sammanfattade i tabellerna 1 och 2, vilka anger antalet märkta fåglar och antalet återfunna fåglar för varje arbetsår resp. de enskilda arterna. Detaljer om återfynden kommer att publiceras i RC:s regi, men några kommentarer av mera allmänt intresse för några arter skall här göras.

En dominerande del av återfynden utgörs av kontroller på märkplatsen. Ortstrohet har hos flera arter konstaterats vid många andra tillfällen, men det var ändå en glädjande upptäckt att finna, att en viss ortstrohet även förekommer i en fjälldal, som utgör utkanten av många arters utbredningsområden. Ortstrohet i större omfattning konstaterades först hos svartvit flugsnappare, en art som ur denna synpunkt är väl undersökt i övriga delar av Norden och på kontinenten. Av de 85 återfunna flugsnapparna utgörs inte mindre än 81 av

ortstrogna individer, ibland häckande i samma holk som året innan, ibland kontrollerade alla år holprojektet pågått. En närmare analys av förhållandena vid Ammarnäs kommer att presenteras vid ett annat tillfälle.

Av större intresse är kanske kontrollerna hos andra, mindre väl undersökta arter. Den enda år 1968 märkta tretåiga hackspetten kontrollerades året efter. Det samma gäller för en trädgårdssångare. 1968 märktes 83 backsvalor (Svensson 1969), varav 2 återfanns 1969 i en annan koloni någon mil norr om märkningsplatsen (den ursprungliga kolonin besattes endast i ringa omfattning det senare året). Även en talltita och en bofink har återfångats efter ett år.

Säsongen 1968 märkte nätgruppen 36 björktrastar och 34 rödvingetrastar. Av dessa kontrollerades 3 av vardera arten följande år, alltså nära 10 %. Ännu mera överraskande var det att finna, att av ca 185 rödvingeungar märkta

1968 återfångades inte mindre än 5 (drygt 2½ %).

Av nätgruppens övriga kontroller 1969 må nämnas 2 blåhakar av 40 märkta 1968 (5 %) samt av 14 märkta sävsparvar 5 återfångster (36 %). Dessutom kontrollerades en sävsparv märkt som unge 1968.

Lövsångaren är en art, vars häckning och revirhävande följs noggrant inom en yta av storleken 200×300 m (B. Sjöstrand muntl.). Här märktes 17 ex 1968, varav 4 återfanns 1969, dvs ca en fjärdedel. Summeras hans märkningar med nätgruppens visar det sig att 13 lövsångare av 68 kontrollerades efter ett år (19 %).

Återfynden i utlandet redovisas i figur 1 och tarvar endast en kommentar. Säsongen 1968 karakteriserades av en kraftig invasion av gräsiskor (Enemar 1969b). Därvid ringmärktes 226 fåglar, huvudsakligen gamla. En av dessa fångades 5 månader senare öster om Ural (om fågeln släpptes igen är okänt), vilket innebär en förflyttning av ca 3.000 km i ostsydostlig riktning (11 i figur 1):

1.044.170 ad ♂ 19.6.68 Ammarnäs 65.58 N/16.07 E, Lycksele lappmark.

c ? 19.11.68 Kurgan 55.30 N/65.18 E, Kurgan Region, USSR.

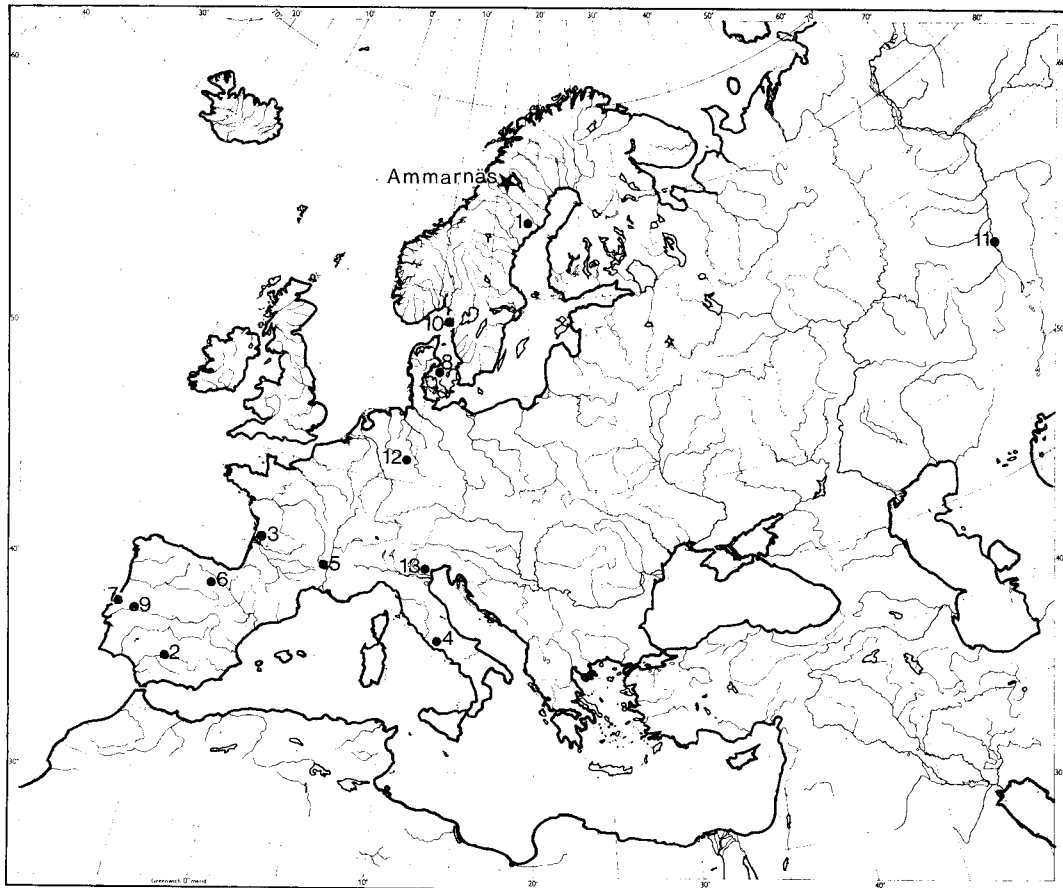

Fig. 1. Återfynd av fåglar ringmärkta i Ammarnäs säsongerna 1963–1969. 1: Talgoxe *Parus major*, 2: Taltrast *Turdus philomelos*, 3–5: Rödvingetrast *Turdus iliacus*, 6: Buskskvätta *Saxicola rubetra*, 7–10: Svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca*, 11: Gräsiska *Carduelis flammea*, 12–13: Sävsparv *Emberiza schoeniclus*.

Recoveries of birds ringed at Ammarnäs 1963–1969.

Slutligen må nämnas att säsongen 1969 3 i utlandet ringmärkta fåglar återfanns i Ammarnäs. En stenfalk med belgisk ring kontrollerades i nät och en järnsparv med tysk ring hittades i slutet av maj död nedanför ett fönster. När och var de märkts har vi ännu inte fått besked om. Dessutom hade vi nästan dagligen besök i köket i vår förläggning av en bofink-hane med belgisk ring. Fågeln var märkt senast i mars 1967, men då märkaren avlidit har det inte gått att erhålla några exakta märkningsdata.

Det är först genom de två senaste årens planmässiga ringmärkning, som vi har fått en inblick i dessa gränspopulationers sammansättning. Genom fortsatta märkningar hoppas vi kunna få en bättre uppfattning om ortstroheten hos de fågelbestånd, som vi även fortsättningsvis kommer att följa i fjällbjörkskogarna i en dalgång vid Ammarnäs.

Projektet leds av prof. A. Enemar och bekostas dels av Statens naturvetenskapliga Forskningsråd (2180-19) och dels av Tryggers fond för vetenskaplig forskning.

Litteratur

- Andersson, I., Fredriksson, S., Jacobsson, S. & Silverin, B. 1969. Populationsstudier av småfågel genom nätfångst och ringmärkning i Ammarnäs-området 1968. – VF 28: 241–244.
- Enemar, A. 1964. Småfågelfaunans täthet och sammansättning i några skogsbiotoper längs övre Vindelälven år 1963. – Fauna och Flora 59: 1–24.
- Enemar, A. 1969a. Fågelundersökningarna i Ammarnäs-området i södra Lappland. – VF 28: 227–229.
- Enemar, A. 1969b. Gråsiskan *Carduelis flammea* i Ammarnäs-området, Lycksele lappmark, år 1968. – VF 28: 230–235.

- Hanson, S. Å., Lennerstedt, I., Myhrberg, H. & Nyholm, E. 1966. Holkestudier vid Ammarnäs 1965. – Fauna och Flora 61: 225–254.
- Svensson, S. 1965. Iakttagelser över häckande tofsvipor (*Vanellus vanellus* (L.)) och storspovar (*Numenius arquata* (L.)) i Lycksele och Pite lappmarker sommaren 1964. – Fauna och Flora 60: 53–62.
- Svensson, S. 1969. Häckningsbiologiska studier i en koloni av backsvala *Riparia riparia* vid Ammarnäs år 1968. – VF 28: 236–240.

Summary: The ringing activity at Ammarnäs in 1963–1969.

The main purpose of the research programme at Ammarnäs (65.58 N/16.07 E) is to obtain a reliable picture of the density and fluctuations of the bird communities in the subalpine birch forests. Special investigations of various species started early and resulted in a lot of nestlings being ringed. Ringing became more frequent when the nest box project started in 1965 (especially *Ficedula hypoleuca*) and increased when the netting project was introduced in 1968 (Andersson *et al.* 1969) which meant a more systematic ringing.

The number of birds ringed and recovered are summarized in Tables 1 and 2. Most of the recoveries are from the breeding place. Of controls in 1969 of birds ringed as adults in 1968 I will mention the only Threetoed Woodpecker and Garden Warbler ringed, two Sand Martins of 85, three Fieldfares of 36, three Redwings of 34 (also five controls of ca. 185 Redwing nestlings), two Bluethroats of 40, five Reed Buntings of 14, and 13 Willow Warblers of 68.

Recoveries from abroad are summarized in Fig. 1. The most interesting is a male Redpoll (11 in Fig. 1) caught in November at Kurgan (55.30 N/65.18 E), USSR (3.000 km ESE).

The investigation of the returns to the breeding place is planned to continue for some years.

Förf. adress: Zoologiska institutionen, Helgonavägen 3, S-223 62 Lund.